

Slovenski dom

Stev. 192.

V Ljubljani, četrtek 24. avgusta 1939

Leto VI

Presenetljivo naglo sklenjena pogodba med Sovjetsko Rusijo in narodnosocialistično Nemčijo: Molotov in Ribbentrop sta podpisala nenapadalno pogodbo

„Če bi bila Nemčija napadena, Rusija ne bo pomagala z ničemer napadalcu“ je določilo pogodbe

Moskva, 24. avgusta. AA. DNB: Zunanji minister v. Ribbentrop je imel v sredo popoldne v navzočnosti nemškega moskovskega poslanika grofa v. der Schulenburga triurni razgovor z Molotovim in Stalinom. Zunanji minister je odšel v sredo ob devetih zvečer spet v Kremelj, da bo nadaljeval razgovore. Pogajanja so se končala s sporazumom o sklenitvi nenapadalnega pakta med Nemčijo in Sovjetsko Rusijo. Pakt sta podpisala nemški zunanji minister in Molotov v navzočnosti Stalina in nemškega poslanika. Pogodba se glasi:

Vlada nemškega rajha in vlada zveze sovjetskih socialističnih republik sta v želji, da se udrži mir med Nemčijo in Sovjetsko Rusijo, izhajajoč iz temeljnih določil nevtalnostne pogodbe, sklenjene aprila leta 1926. med Nemčijo in Sovjetsko Rusijo, sklenili tale dogovor:

Čl. 1. Obe pogodbenici se obvezeta, da se bosta vzdržali vsakega nasilnega dejanja, vsakega napadalnega postopka in vsakega napada druge na drugo, bodisi posamič ali pa skupaj z drugimi državami.

Čl. 2. Če bi bila katera izmed pogodbenic predmet napada katere druge države, ne bo druga pogodbenica te države z ničemer podpirala.

Čl. 3. Vladi obeh pogodbenic bosta v bodoče stalno v medsebojni zvezi s konzultiranjem, da se bosta vzajemno informirali o vprašanjih, ki se tičejo njunih skupnih koristi.

Čl. 4. Nobena od obeh pogodbenic ne bo sodelovala pri nobeni skupini držav, ki bi bila posredno ali neposredno naperjena proti drugi pogodbenici.

Čl. 5. V primeru spora ali spopada med obema pogodbenicama v kakršnihkoli zadevah, bosta obe stranki uredili spor ali spopad izključno s prijateljsko izmenjavo misli ali pa po potrebi s arbitražno komisijo.

Čl. 6. Ta pogodba se sklene za dobo 10 let. Če je katera izmed pogodbenic ne odpove leto dni pred potekom, se njena veljavnost podaljša za nadaljnjih pet let.

Čl. 7. Ta pogodba se ima ratificirati v kar najkrajšem času. Ratifikacijski instrumenti se bodo izmenjali v Berlinu. Pogodba stopi v veljavo takoj po podpisu.

Sestavljeno v dveh izvirnikih v nemščini in ruščini.

Moskva, 23. avgusta 1939.

Za vlado rajha: Ribbentrop I. r.

Za vlado SSSR: Molotov I. r.

Pariz, 24. avgusta. o. Vest, da je bila med Sovjetsko Rusijo in Nemčijo že včeraj zvečer podpisana nenapadalna pogodba, je izzvala silno presenečenje. Kljub temu, da so jo vsi pričakovali, vendar pa ne predvidevali tako nagel podpis. Izpolnile so se s tem napovedi črnogledov, ki so govorili, da Sovjetski Rusiji ni mar za fronto miru, temveč da hoče voditi zgolj svojo samoljubno politiko in pustiti Evropo, da uredi svoje račune sama. Vse nenapadalne pogodbe, ki jih je Sovjetska Rusija do sedaj sklenila, so vsebovale točno stilizirano omejitev, da namreč pogodba izgubi veljavo v tistem trenutku, ko ena izmed pogodbenic stopi v vojno s tretjo državo. Tega določila pa v nenapadalni pogodbi med Nemčijo in Sovjetsko Rusijo ni. — Pač pa so točno določene ostale točke, v katerih stoji, da ne bo nobena od pogodbenic podpirala tretje države, ki bi Nemčijo ali Rusijo napadla. S tem je obenem rečeno, če vzamemo recimo praktičen primer, da bi Sovjetska Rusija s surovinami in živili preskrbovala Nemčijo, če bi se ta zapletla v vojno. Sicer pa bosta obe državi vsa sporna medsebojna vprašanja reševali z medsebojnimi posveti. Zanimiva je tudi določba, da se pogodba sama po sebi podaljša za pet let, če je eno leto pred iztekom nobena od pogodbenic ne odpove.

Anglija in Francija bosta branili Poljsko

London, 24. avg. o. Vsa Anglija hladnokrvno pričakuje razvoja nadaljnjih dogodkov. Veliko zanimanje vlada za današnji govor ministrskega predsednika Chamberlaina in zunanjega ministra lorda Halifaxa. »Times« poroča, da sedaj Hitler dobro ve za stališče Anglije in da tudi ve, da bo Anglija v vsakem slučaju pomagala Poljski, če bo ona napadena. Svetuje pa Nemčiji, da se na miren način pogaja s Poljsko, ker v nasprotnem primeru, če se bo morala Poljska braniti z orožjem, bosta prisiljeni tudi Anglija in Francija, da brani neodvisnost Poljske.

Ribbentrop se že vrača v Nemčijo

Moskva, 24. avgusta. AA. DNB: Davi ob enih je Ribbentrop sporočil voditelju rajha in kanclerju Hitlerju, da je sklenjen nemško-sovjetski nenapadalni pakt. V Ribbentrop se bo odpeljal ob 18. iz Moskve na Obersalzberg, kjer bo osebno podal poročilo Hitlerju.

Japonci so užaljeni

Tokio, 24. avg. o. Večji del japonskih listov obsoja zbližanje med Nemčijo in Rusijo. Tako pravi »Asahi shimbun«, da je Nemčija enostavno kršila dogovor med državami proti Kominterni in da je postala ta pogodba enostavno navaden brezpomemben papir. Japonski listi očitno zavtrajajo, da bi Nemčija posredovala med Sovjeti in Japonci, da bi tudi oni sklenili slično pogodbo s Sovjetsko Rusijo. »List« Miyako shimbun pa poroča, da bodo Japonci v najkrajšem času odpovedali pogodbo, ki je sklenjena med devetimi silami. Ze tega je razvidno, da se Japonci ne morejo sprijazniti z dejstvom, da se je obrnila Nemčija napram Rusiji. Ko je včeraj prišel zunanji minister von Ribbentrop v Moskvo, ni bil prisoten japonski

veleposlanik pri sprejemu, ravno tako pa se ni odzval vabilu na banket, ki ga je priredil nemški veleposlanik v Moskvi na čast von Ribbentropu.

Anglija je ogorčena

Vse pričakuje nestrpno Chamberlainovo izjavo

London, 24. avg. o. Vest, da je bila nenapadalna pogodba med Sovjetsko Rusijo in Nemčijo podpisana že prvi dan bivanja nemškega zunanjega ministra von Ribbentropa v Moskvi, je izzvala v Angliji silno ogorčenje. Vse časopise obsoja prav značilno orientalsko dvoličnost, ki so jo voditelji Sovjetske Rusije pokazali pri pogajanjih s Francijo in Anglijo. Sedaj so postali jasni razlogi, zakaj je Sovjetska Rusija tako zavlačevala pogajanja z zahodnimi demokracijama in odklanjala slej ko prej sleherni njihovo ponudbo. Povrh obsojajo način, kako sta se Nemčija in Rusija pogajali: da ni nobena vest o kakih političnih pogodbah prišla v javnost. Nemčija in Rusija sta namreč skoz in skoz zagotavljali, da se pogajata zgolj za novo trgovinsko pogodbo, nikakor pa nimata namena urejati političnih računov. V angleški javnosti prevladuje prepričanje, da bi bila nadaljna pogajanja med angleškimi, francoskimi in sovjetskimi vojaškimi strokovnjaki sploh potrebna, odnosno koristna.

S tem večjo nestrpnostjo pa pričakuje angleška javnost in z njo tudi svetovna javnost izjavo, ki jo bo Chamberlain podal danes popoldne v

„Nemčija si je zagotovila preskrbovanje s surovinami za primer vojne“

Italijanski tisk pravi, da je obkoljevalna politika strta

Rim, 23. avgusta. AA. Stefani. Ravnatelj lista »Giornale d'Italia« Virginio Gayda objavlja članek, v katerem pravi, da ni izključeno, da po podpisu nemško-sovjetskega sporazuma pride v Moskvi še do drugih sporazumov, pa celo tudi do sporazuma med Veliko Britanijo in Francijo. Toda ta drugi sporazum ne bi bil več tak, kakršnega sta si zamisljali in želeli Anglija in Francija. Nemško-sovjetski pakt izključuje možnost, da se

parlamentu. Vsi so prepričani, da bo predsednik vlade Chamberlain v svoji izjavi jasen, zlasti ko bo ponovno obrtal trdnost obvez, ki jih je Anglija sprejela do Poljske. Da bo angleška vlada vztrajala pri svojem stališču, je po vsej verjetnosti iskati zadnjega razloga tudi v odklonilnem stališču, ki ga je Hitler zavzel do spomenice, katero mu je včeraj v Berchtesgadeni izročil angleški veleposlanik v Berlinu enderson. Prav tako se javnost zelo zanima za govor, ki ga bo imel angleški zunanji minister lord Halifax zvečer v radu. Vse tudi nestrpno pričakuje, kako se bo razvijal položaj okrog Gdanska, o katerem se širijo najbolj alarmantne vesti in se napovedujejo tudi zelo usodni dogodki za današnjo noč.

Pariz, 24. avg. AA. Havas. Iz Moskve poročajo, da ni pričakovati nemške objave komunikeja o včerajšnjih pogajanjih v Moskvi. Mislijo, da prepuščajo nemški pogajalci svojim ruskim tovarišem popolno svobodo, da sami odločijo ali se jim zdi potrebno objaviti komunike ali ne. Opazili so, da ni bilo na letališču, ko je priletel von Ribbentrop in tudi ne na slovesnem sprejemu na nemškem poslaništvu nobenega japonskega zastopnika.

Sovjetska Rusija postavi proti Nemčiji in celo v primeru evropskega spopada nudi možnost, da Sovjetska Rusija nadaljuje s preskrbovanjem Nemčije. Sistem obkoljevanja je na ta način strta. To je resnica. Po vsem tem Francija in Velika Britanija lahko celo podpisata nenapadalno pogodbo s Sovjetsko Rusijo, da bi ji pripravili zadovoljstvo, videti visoke zastopnike njihovih vlad.

Hitler odklonil angleške predloge

Z angleškim veleposlanikom se je pogovarjal komaj 10 minut

Berlin, 24. avg. o. Kakor smo že včeraj poročali, se je sestal angleški veleposlanik Henderson s Hitlerjem. Na tem sestanku je veleposlanik Henderson obrazložil angleške težnje ter istočasno izročil pismo ministrskega predsednika Chamberlaina. Nemški kancler Hitler je na vse to odgovoril, da ne more opustiti nemških življenjskih interesov, ki se tičejo nemškega naroda pod tujim nadzorstvom. O tem sestanku je bil izdan kratek komunike, v

katerem se pravi, da se je Hitler in angleški veleposlanik sestal v Berghofu in da je ta sestanek trajal le deset minut. Takoj nato se je vrnil Henderson v Berlin, odkoder je poročal potek razgovorov svoji vladi. Francija se pripravljala.

London, 24. avg. AA. Havas. Newcastlelki ladjarji so odpovedali odhod več ladij v nemška in baltiška pristanišča. Gre za varnostni ukrep, pridoben lanskim septembrskim ukrepom.

Poljska bo zasedla nocoj Gdansk? Čudni glasovi italijanskega tiska

Rim, 24. avgusta. o. Italijanski listi javljajo pod velikanskimi naslovi o podpisu nenapadalnega pakta med Nemčijo in Rusijo v Moskvi in podčrtavajo tudi odgovor Hitlerja na poročilo britanske vlade, pa tudi pospešitev priprav za vojno, mrzlično diplomatsko delavnost Londona in Pariza in zasedbo Gdanska za danes, ki jo najjavljajo iz Varšave. Pod naslovom »Je torej vojna?« piše »Messagero«, da je to vprašanje, ki zanima milijone ljudi. Novo dejstvo zadnjih ur je podpis pogodbe med Nemčijo in Rusijo, toda angleški in francoski bosta težko na-

šla opravičilo za vojne priprave, ki so jih včeraj odredile vlade. List postavlja vprašanje, če hočeta Anglija in Francija vreči milijone ljudi v vojno, ko naznanjata, da ni vprašanja v tem trenutku v Evropi, ki bi se ne dalo rešiti z mirnimi sredstvi. Toda ta trditve ni resnična, posebno, ker smo na pragu nove vojne, ko bodo milijoni ljudi pozvani umreti za nerazumljivo stvar ali za skrivne interese. List ne veruje, da bi prišlo do končnih posledic in da si morata angleška in francoska vlada še premisliti. Končno piše list, da Italija zaupa duceju.

Križarka „Königsberg“ pride jutri v Gdansk

Gdansk, 24. avgusta. o. V mestu se je razširila vest, da bo jutri, v petek priplula v pristanišče svobodnega mesta Gdanska nemška križarka »Königsberg«. Ladja bo ostala v pristanišču štiri dni, to je do 28. avgusta.

Novica je izzvala med tujimi časopisnimi poročevalci silno senzacijo, čeprav je znano, da je poljska vlada svoj čas dala dovoljenje, da imenovana ladja obišče pristanišče v Gdansk. Nemški krogi sicer poudarjajo, da ne pomeni obisk nič posebnega in izrednega, ker je tak obisk običajen in se je ponavljal vsa prejšnja leta. Poučeni krogi pa pravijo, da je obisk nemške vojne ladje v Gdanku zato značilen, ker

prihaja v času najhujše napetosti med Nemčijo in Poljsko. Ta obisk spravljajo tudi v zvezo z govorom narodno-socialističnega pokrajinskega vodje v Gdanku, Forsterja, ki je pred tremi dnevi na kongresu nemških pravnikov v Zoppotu izjavil, da so dnevi obstoja svobodnega mesta Gdanska šteči.

Če obstoji vzročna zveza med obema omenjenima dogodkoma, potem ni izključeno, da bo Poljska prisiljena izdati protiukrepe, da si varuje pravice, ki jih uživa v Gdanku. Če bi se to zgodilo, potem se bo napetost v Evropi naglo stopnjevala do vrhunca, iz katerega bo težko najti miren izhod.

Francoski obrambni svet je odredil vpoklic rezervistov

Pariz, 24. avg. o. Včeraj popoldne je imel Daladier daljši razgovor s poljskim poslanikom. Takoj za tem pa se je podal ob 18.30 na sestanek obrambnega odbora, kateremu je predsedoval. Na tem sestanku so se sestali zunanji minister Bonnet, letalski minister Guy La Chambre, mornariški minister Campinchi, Ga-

melin, general Colson, vrhovni poveljnik subzemске vojske, admiral Francois Darlan, vrhovni poveljnik mornarice, general Guillemain, vrhovni poveljnik zračnega brodivja, general Tetu, general Aube in general Jules de Camp. Na tem sestanku so sklepali o vseh potrebnih ukrepih, ki bi prišli v poštev za slučaj vojne. Tako se je tudi sklenilo, da bo Francija poklicala te dni nadaljni kontingent rezervistov pod orožje. Po tem sestanku pa se je sestal Daladier ponovno z zunanjim ministrom in sta imela daljši razgovor. Podrobnosti o tem razgovoru pa niso znane.

V zvezi z vsemi temi dogodki pa je zapustil predsednik republike Lebrun svoj redni dopust in se vrnil včeraj zvečer v Pariz.

Pariz, 24. avgusta. AA. Havas: Vpoklic novih kontingentov rezervistov na podlagi včerajšnjega sklepa vlade se nanaša na vojaške obvezence, katerih mobilizacijska objava ima št. 3 in 4. Vpoklicali jih bodo z lepaki, ki jih bodo ponoči nalepili na županstvih in na javnih poslopih.

Dr. Vladko Maček na Bledu

Ljubljana, 24. avgusta.

Z današnjim jutranjim belgajskim brzovlakom sta se peljala skozi Ljubljano predsednik vlade Dragiša Cvetković in voditelj Hrvatov dr. Vladko Maček. Po kratkem zadržanju na ljubljanski postaji, kjer ju je pozdravil ban draveke banovine dr. Marko Natlačen, sta nadaljevala svojo pot proti Bledu.

Bled, 24. avg.

Belgajski brzovlak je pripeljal na postajo Lesce-Bled z 20 minutno zamudo. Iz salonskega vagona sta izstopila izredno dobro razpoložena predsednik vlade Dragiša Cvetković in dr. Vladko Maček. Oba sta se takoj podala v avtomobil predsedništva vlade, številni fotoreporterji pa so hiteli posnemati prizore tega zgodovinskega dogodka. S postaje sta se oba odpeljala takoj na Bled, kjer sta se naselila v hotelu »Toplice«.

V hotelu »Toplice« je zbranih poleg drugih tudi mnogo časnikarjev. Zastopani so vsi večji listi v državi, prav tako pa so glavne tuje časnikarske agencije poslale na Bled svoje dopisnike.

Predsednik Bolivije Buch se je ustrelil

La Paz, 24. avgusta. AA. (Havas.) Predsednik republike Bolivije Buch je izvršil samomor. Ustrelil se je z revolverjem v sence. Samomor je izvršil v svojem kabinetu včeraj zjutraj ob 5.30. Noč pred tem je prebil na družinski zabavi pri svojem zetu. Ko so ga prepeljali v bolnišnico, je umrl.

Drobne

Rim, 24. avgusta. AA. Havas: Snočnji sestanek med grofom Ciano in francoskim poslanikom je trajal skoro tričetrt ure. Na sestanku so razpravljali o splošnem položaju in izmenjali misli o že znanem stališču obeh vlad.

Varšava, 24. avgusta. AA. Pat: Včeraj popoldne je predsednik republike sprejel v navzočnosti maršala Rydz-Smiglyja predsednika poljske vlade Skladkowskega in zunanjega ministra Becka, ki sta pogovarjau države sporočala o tekočih za-

Pisma iz najmanjše in najmlajše slovanske države: Oddelek, ki je srce vsega muzeja

Razstava hoče podati družabni razvoj slovanskega življenja. Začenja s pastirskim življenjem kot najstarejšo in najprvotnejšo družabno obliko in končuje s sodobnostjo, ko kmečko življenje usiha v umetno obrt in industrijo. Planšarstvo je na Slovaškem še popolnoma razvito. Po nekaterih predelih države življenje kot pastirski sploh ni mogoče, ker zemlja ne dopušta drugega načina življenja. Predmete za molžo, za vodo, za sirarjenje itd. izdelujejo pastirji sami. V lesenih bajtacih iz brna gori ogenj in nad njim visi kotel, kjer se kisa sir. Ob bajti stoji »košar«, prenosna ograja, v katero zapirajo ovce, ko jih molžejo. Tudi bajte, ki pa služijo samo sirarjenju, ne spajajo, se dajo prepeljati na drug kraj, ko so črede nek kog planine popasle. Bajte so položene na krivine sani in kadar je trava mokra, sani lahko drsijo po mokri spolzki travi, tako da je lahko prepeljati drugam. Bajta kot rečeno ne služi za spanje, ker pastirji legajo počivati pod primitivno pristrešje, stavbo v obliki pravokotnega trikotnika. Po stenah vise zvonci, bariglice, lesene zajemalke, trobente, rogovi in najzanimivejše gobdno pastirsko orodje, fujara, meter in tudi do tri metre dolga piščalka, zvita iz brezovega lubja, s katero si dajejo pastirji znake iz planine v planino, a na katero znajo igrati tudi cele melodije. Pastirji so si izumili za njimi svoj telefon, kajti na različne dolge fujare dajejo različno barvane in visoke tone in s temi toni se dorazumevajo iz laza v laz. Pastirji nosijo na glavi široke klobuke, ki jim krajevno visijo skoro čez ramena, ali pa imajo krajevno visoke zaokrožene navzgor — prvo kakor drugo jim služi v dežju, da se jim voda ali odteka raz glave ali da se jim v klobuku nabira, a jim nikoli ne teče na obraz in za vrat.

Posebej živo se je ohranilo na Slovaškem platnarstvo. Njihove narodne noše so iz domačega platna, ki ga izdelujejo doma iz svoje konoplje in lanu. Tudi volnene tkanine znajo izdelovati sami na stavkah, ki so njih izdelke. Domača obrt je pri njih tako živa kakor med balkanskimi narodi. Cicilizacija ima do njih še dolgo pot. Vse priprave za predelavo lanu in konoplje, vsi kolovrati, krosna in stavbe so njih lastni izdelki iz lesa. Izpod njihovih krosen izhaja debelo platno za odeje, travniške rjuhe in moške hlače, pa obenem tudi fino platno za ženske obleke in za perilo in najtanjše tkanine za presipavanje moke v mlinskih.

Tudi mreže, osti in trnki, s katerimi love po svojih vodah, so izdelek njihovih rok. Po stenah in tleh stoji priprave za izdelavo sodov, glavnikov iz roževine, sit in rešet, zvoncev in bičev, vever in oblik za maslo. Plug je tu ponekod res še drevo, ker orjejo z lesenim plugom, ki je v naslednji razvojni stopnji obit z železom. Da, celo lopate so nekatere lesene in le na spodnjem koncu obite s pločvino. Mleli so včasih in ponekod še dandanes meljejo z žrnjami, to je z ročnim mlinom. Žito spravljajo v glinaste in pletene velike posode. Seveda so domačega izdelka, tudi vozovi in kolesa, sanke in krpe, osolniki in komati, košare in žlice, skledje in grablje. Sredi poljskogospodarskega oddelka je nameščena svetoveterna miza: obložena je z vsemi darovi zemlje in z vrsto magičnih sredstev in rož, ki jih še sedaj kmetije uporabljajo, ne da bi vedeli za njih nekdanji vražarski pomen, na vrhu pa stoji sveče in visi zvon, znak krščanstva. Posebej svoj kot ima vinogradništvo z vsem vinogradniškim orodjem izpred sto let, a pred tem kotom stoji stolp s sv. Urbanom, patronom vinogradnikov.

Tako kot med Slovaki so se pravdavi slovanski običaji najbrž ohranili samo še med Srbi in Rusi. Posebna dvorana kaže njihove narodne običaje. Za božič hodijo okoli z »betelehemom«. Za sv. Lucijo strašijo po vasi. Za pust so ponekod oblečeno popolnoma v slamo in si navežejo zvonce ter tako strašijo otroke. Na pomlad nesejo dekleta iz slame narejeno lutko iz vasi in pojo: Morena, Morena, za koga si umrla? Pesem opeva smrt zime Morane in napoveduje nastop pomladi. Dekleta prinesejo lutko iz vasi in jo vržejo v potok, v znamenje, da je zima končana. Posebej običaji so vezani na različne človeške dobe: na rojstvo, na smrt, na ženitovanje, na praznik žetve, na ogledi itd.

V juliju je vknjiženih nad 12,800.000 din

Ljubljana, 24. avgusta. Zanimiv in poučen je za mesec julij pregled zemljiškoknjižnih poslov na okrajnem sodišču. Zemljiška knjiga, nekak gospodarski barometer, nam podaja prav poučne podatke o posojilih in kreditih, ki so jih bili dovolili različni ljubljanski denarni zavodi privatnikom, trgovcem, obrtnikom, posestnikom in pa raznim podjetjem v Ljubljani in okolici. Hipotečni trg je trden in se živahno razvija. Meseca julija je bilo v zemljiškoknjižnem uradu zaznamovanih 167 predlogov, nanašajočih se na vknjižbo zastavne pravice glede posojil in kreditov v skupnem znesku 12.871.305 din, junija nasprotno je bilo 165 predlogov za vknjižbo posojil in kreditov v celotnem znesku 10.102.126 din. Do konca julija je bilo letos že podanih 1159 predlogov za vknjižbo posojilnih terjatev in raznih kreditov v celoti 90.702.889 din. Ta posojila so bila vknjižena na različne nepremičnine v mestu in okolici.

Ljubljanski lastniki nepremičnin, tako hiš in pa zemljišč so rabili visoka posojila za razne investicije, zlasti mnogo posojil je bilo danih za dozdavo novih stanovanjskih hiš in vil, kajti stavbna sezona je letos razmeroma ugodna, ker so dana na razpolago denarna sredstva. Okoličani so rabili posojila za različne namene. Varčni delavci, stanujoči v okolici, si gradijo delavske hišice, kmetje pa skušajo svoja posestva z večjimi posojili izboljšati, skušajo denar investirati v moderne naprave, mnogi pa rabijo denar, da zadostijo raznim svojim obveznostim. Mnogo poslov je julija izvedla Privilegirana agrarna banka, ki je prevzemala terjatve posameznih denarnih zavodov nasproti kmetijam. Najvišje posojilo je bilo vknjiženo julija v znesku 2.500.000 din, najnižje pa v znesku 600 din. Posojila po 100.000 din in višja so prav pogosta.

Težave so še vedno in bodo s prezadolženimi

lastniki nepremičnin. Julija je bilo pri okrajnem sodišču na izvršilnem oddelku vloženih 46 predlogov za vknjižbo prisilne zastavne pravice glede različnih terjatev v skupnem znesku 392.259 din. Z realno eksekucijo so bili vknjiženi na razne nepremičnine v okolici in mestu prav nizki zneski, tako po 84 in 96 din, pa tudi višje vsote. Državni sklad kraljevine Jugoslavije je v zastopstvu davčnih uprav za mesto Ljubljano in za ljubljansko okolico predlagal v osmih primerih vknjižbo davkov na nepremičnine v znesku 71.630 din. Najvišja davčna zneska sta bila vknjižena na neki nepremičnini v mestu za 20.924 in 31.216 din.

Julija so bili dalje nekateri dolгови izbrisani v zemljiški knjigi. Podanih je bilo 52 predlogov za izbris vknjiženih terjatev in posojil v celotnem znesku 3.583.798 din. Izbrisani so bili najmanjši zneski po 100, 200 in 300 din, pa tudi prav čedne vsote, kakor n. pr. 900.000 din, 330.000 in 100.000 din. V sedmih mesecih je bilo v zemljiški knjigi ljubljanskega okrajnega sodišča izbrisanih raznih dolgov v skupnem znesku okoli 30.236.000 din. Izbrisani so bili tudi silno stari dolгови v stari avstrijski goldinarški in kronski valuti. S temi dolгови so dostikrat velike sitnosti. Upnik, ki je bil intubiran, je že davno umrl, njegovi dediči so neznan in kmet, na katerega zemljišču je vknjižen kak star dolg, ima silno velike sitnosti. Mora pač tožiti in potem tožbe naposled doseže, da se tak dolg izbriše. Dolg sam je bil dostikrat malenkosten, toda stroški so bili sedaj razmeroma veliko večji.

Meseca avgusta je zemljiška knjiga dalje zaznamovala tudi več prenosov lastniške pravice. Kakor smo že nedavno poročali, je realitetni trg to leto prav živahen in se množe velike kupčije hiš in zemljišč. Tako je zemljiška knjiga pravo zrcalo gospodarskih prilik mesta Ljubljane in okolice!

Dva mlada in nevarna vlomilca

Dva mlada in nevarna vlomilca sta prenesla torišče svojim nočnim vlomom iz Notranjskih krajev na Gorenjsko. Prvi je Tone Hace, 22 letni deček, doma iz Loške doline, ki ima že v zadnjih 4 mesecih mnogoštevilne in velike vleme na vesti. Oborožen je ko kak rokavljak. Vedno ima pri sebi dva nabasana revolverja. Na samoti stoječe kmetije ustrahuje, mu morajo dajati zavetje in tudi hrano. Tone Hace, kakor kažejo vsi indici, je osumljen, da je 11. t. m. vlomil v stanovanje zastopnika družbe »Condor« Angela Valterja ter mu vilo popolnoma oplenil. Bogat plen je pobral, med drugim tudi 6.000 din gotovine. Pomagal mu je neznan »pajdaš«. Ta vlom je bil izvršen na Trati pri St. Vidu nad Ljubljano. Hace je krenil na Gorenjsko. Dobro je živel. Plen je delil s tovaršem, katerega identiteto še niso mogli varnostni organi ugotoviti. Orožniki v Vodicah na Gorenjskem sedaj javljajo, da je Hace 19. t. m. vdrl v trgovino Marije Kraljeve v Mostah pri Komendi in pobral mnogo različnega blaga v vrednosti 2.200 din.

Drugi tak vlomilec je Vrhničan Jože Lenič, brezposelni brivec in človek brez stalnega bivališča, ki je izvedel zadnje mesece več tatvin po notranjskih naseljih. Iz Borovnice poročajo, da je Jože Lenič 11. t. m. vlomil v hišo posestnika Franceta Peljka na Padežu. Lenič je vse prebrskal. Pobral je razno obleko, perilo in zlatino. Peljko ima okoli 1.200 din škode. Lenič ima doslej na vesti že okoli 10 vlomov, izvršenih po raznih krajih Notranjske, tako okoli Vrhnike, Borovnice, Cerknice in Grahovega. Po drugih poročilih se je Lenič tudi preselil na Gorenjsko.

Zločinska lahkomišljenost zahtevala mlado življenje

Maribor, 23. avgusta.

V mariborski bolnišnici je umrla mlada služkinja Jožeta Holer, ki je že od mladih nog služila pri posestniku in gostilničarju Karlu Holeru v Draženvrhu pri Velki. V bolnišnico so jo pripeljali, ko je že imela hudo vročico zaradi zastrupljenja krvi. Ugotovili so, da je zastrupljenje nastopilo kot posledica splava. Proces je bil že tako razširjen, da ji zdravniška pomoč ni mogla rešiti življenja. Mlada 22 letna Jožeta Holer je imela razmerje s 25 letnim posestniškim sinom Friderikom Vendom iz Velke. Ko je zanosila, ji je njen fant prinesel neko sredstvo za odpravo plodu, ki pa je bilo vzrok njene smrti. Orožniki so Venda aretirali ter izročili mariborskemu okrajnemu sodišču.

Grd zločin v Sv. Janžu pri Vuzenici

Maribor, 23. avgusta.

K delavcu Andreju Lužniku pri Sv. Janžu nad Vuzenico je prišel 33 letni kovaški pomočnik Anton Remic iz Vuzenice. Hotel je kupiti mladega psa od Lužnika. Pogodila sta se za ceno ter je bila kupčija sklenjena. Potem pa je Remic prosil Lužnika, naj mu njegov otrok nese psa z njim v Vuzenico. Lužnik je poslal svojo sedemletno hčerko, ki je vzela psička v naročje ter je odšla z Remicem. Komaj pa sta prišla nekaj sto korakov od Lužnikove hiše, se je Remic vrgel na otroka ter izvršil nad njim ostuden zločin. Nesrečna deklica se je čez nekaj časa komaj privlekla domov, nakar je odšel oče po orožnike, ki so zločinca aretirali ter ga oddali v zapore marenberškega okrajnega sodišča.

4 razbojniko so predvčerajšnjim obesili v Sabcu. Bili so to člani razbojniške tolpe hajduka Petra Blaževića Petrakca, ki je morila po Mačvi dobro leto. Sabačko sodišče je obsodilo sicer šest tolovajev na smrt, toda kasacijsko sodišče je dvema znižalo kazen na došmrtno ječo. Ko so štirim sporočili, da s pomilostitvijo ne bo nič, sta se dva prestrašila, dva pa sta bila že vdana v svojo usodo. Noč pred usmrtnitvijo so preživeli različno. Glavar tolpe je bil miren in častnikarjem govoril, da je kazen zaslužil in da zato ni zanj treba nobene milosti. Stanislav Bojčič je dejal, da je kazen zaslužil, le hud je bil na vse tiste, ki so ga v življenju zapeljali na slaba pota. Druga dva pa sta se jezila, češ da bosta umrla popolnoma nedolžna.

Vpisovanje v enoletno državno priznano trgovsko učilišče »Christofor učni zavod« — s pravico javnosti — Ljubljana, Dobranska cesta 15, se vrši dnevno dopoldne in popoldne. Šolska izvestja in novi ilustrirani prospekti brezplačno na razpolago pisмено ali osebno. — Največji in najmodernejši zavod te vrste v državi. Novo šolsko poslopje! Edinstvena strojeopisnica s 50 pisalnimi in računskimi stroji. Zavod je potrjen od ministrstva s pravico javnosti (veljavnost izpričeval, rodbinske doklade, železniške karte). — Šolnina zmerna. Zahtevajte prospekt.

Prva smrtna žrtev tihotapstva z ljudmi

Maribor, 23. avgusta.

Brezumno in zločinsko izvajanje naših delavni ljudi čez mejo je že obrodilo žalosten sad. Včeraj je padla prva žrtev tega tihotapca. V Slatinskem dolu pri Svecini je bil tik Andričeve hiše ustreljen 42 letni delavec Ivan Majhenič iz Pekar pri Mariboru. Majhenič je imel zaposlitev v Limbusu, toda neprestane govorice o boljšem zaslužku v tujini so tudi njega izvabile, da se je udal vabljivim glasovom ter se je zaupal agentom, ki so ga skušali skupaj z nekaterimi drugimi tovaršiji spraviti čez mejo. Večja skupina teh ljudi se je snoči podala po stari tihotapski poti, ki pelje skozi Slatinski dol proti meji. Tik meje pa jih je presenetil granatir ter jih ustavil. Nekateri so se odzvali pozivu, Majhenič pa je hotel pobegniti. Stražnik je za njim zaklical svarilo, potem je ustrelil nekajkrat v zrak, toda ker je le bežal naprej, je pomeril ter ga zadel. Kroglja ga je vrgla po tleh, prebila mu je hrbet ter izstopila na prsih. Še je živel, ko so ga naložili na voz, da ga zapeljejo v mariborsko bolnišnico, toda med prevozom je izdihnil. Ostale begunce so granatirji pripeljali v Maribor ter jih izročili ob-

mejni policiji. Do streljanja je prišlo včeraj tudi v bližini Dravograda. Tam je poskušala priti čez mejo skupina treh ljudi. Tudi te so zalotili granatirji in ker se niso takoj na poziv ustavili, so streljali. Dva sta obstala, tretjemu pa je uspelo, da je izginil v gozdu. Vsa meja je sedaj prav zaradi tega tihotapstva strožje zastražena in ljudje, ki se podajajo skrivaj čez mejo, se niti ne zavedajo, da so v smrtni nevarnosti, če se granatirjem takoj ne pokorijo. Kljub vsem tem ukrepom pa jih je še vedno veliko, ki zapuščajo celo dobre službe ter gredo v negotovost v tujino. Tako je v železnici na Muti, ki svoje delavce ne plačuje slabo, pustilo posel kar osem kovačev ter so šli pomoči v Nemčijo. Nagovoril pa jih je k temu neki Ott, ki je bil našim oblastem znan zaradi svojega protidržavnega rovarjenja. Ott je pobegnil s svojimi žrtvami vred. Iz čisto obmejnih krajev ljudje sicer ne silijo preveč v tujino, ker so jim razmere tam dobro poznane ter vedo, da se tam nikakor ne pretaka samo med in mleko. Zato pa je večja lahkovnost bolj v ozadiju meje. Največ pa je teh begunov iz notranjosti države, ker imajo tam agenti najlažji posel.

Ljubljana od včeraj do danes

Ljubljana, 24. avgusta.

Včeraj popoldne je na Gorenjskem že močno kazalo, da bomo dobili nevihto, ki bo segla nemara prav do nas. Visoka burja pa je oblake razgnala in večer je bil spet čist. Tudi danes zjutraj je ležala megla, prijetno hladno je bilo in sveže, in ko je posijalo sonce, dolgo časa ni moglo ograti dneva.

Še en obisk bomo dobili

Danes dopoldne ob tričetrt na enajst je odpotovalo v Jugoslavijo 370 članov Centralne zveze jugoslovanskih katoliških in narodnih društev v Nemčiji. Na Jesenice bodo prišli jutri ob četrt na devet zjutraj. Ekскурzija se bo odpravila nato na Blejsko jezero, kjer bo ostala do dveh popoldne, ob petih popoldne pa bodo udeleženci te ekscurzije že prispeli v Ljubljano, kjer bo večina tudi prenočila.

Dne 12. septembra bodo, kakor vse kaže, odpotovali spet nazaj v Nemčijo. Udeleženci ekscurzije bodo na poti Ljubljana—Maribor vstopili na posameznih postajah. Ob desetih dopoldne bo v Mariboru pred odhodom prisostvovali skupini sv. maši. Vsi udeleženci te ekscurzije so zaposleni v težki nemški industriji, in sicer v krajih Meerbeck, Osterfeld, Hamborn, Hladbeck, Holthausen, Hoberg ter Linfort.

Avto ga je podrl

Včeraj dopoldne je tam na Celovski cesti avto podrl Albrehta Franceta, žagaria iz Ljubljane. Albrecht je dobil poškodbe.

Po nesreči se je pri delu sunil v roko Jarc Anton, mesarski vajenec iz Ljubljane.

Prav tako se je pri delu poškodoval Tone Ožbolt, delavec, zaposlen pri lesnem industriju Zavrtu v Kočevju. Vsekal se je v roko.

Vozilo posebne sorte

V Ljubljano se je včeraj pripeljal poseben avtomobil, ki mu pravijo »weekend-avto«. Spradaj je manjši avtomobil, ki vleče za seboj večjega, v katerem je urejeno prav prijetno stanovanje za letovanje. Ta avtomobil, ki se je včeraj pripeljal v Ljubljano, je bil nemške znamke »Opel«. Pred Zvezdo, kjer se je ustavil, se je nabralo brž lepo število radovednežev, ki so stopili bliže in videli, da je v prikolici ob oknu miza, spradaj so ležišča, zadaj pa štedilnik. Takole potovanje ne more biti napak. Človeku ni treba stanovati, kadar pride v kak tuj kraj, po hotelih in gostilnicah, ni mu treba brez potrebe drago plačevati kosil in večerj po restavracijah. Kar sam si lahko skuha kosilo ali večerjo ali pa zajtrk.

Na tomboli je dobila - tata

V Slovenski Bistrici je bila te dni tombola, na kateri se je zbralo veliko ljudi od blizu in daleč. Med obiskovalci je bila tudi žena posestnika Franca Suntra iz Zgor. Polskave. Namesto tombole pa je imela drugo srečo — zadela je namreč tala, ki je bil pred nekaj dnevi vdrl v njeno hišo ter odnesel možu vso obleko in perilo. Med množico je opazila na tomboli mlajšega fanta, ki je bil oblečen v sukano njenega moža. Hitro je naprosila nekaj moških, da so fanta prišli in že so bili tam tudi orožniki, ki so oba — fanta in posestnika odvedli na orožniško postajo, kjer se je zaveda pojasnila. 19 letni delavec Franc Cander od Sv. Aneha na Pohorju je priznal, da je izvršil omenjeni vlom pri posestniku Suntru. Šel je mimo hiše, pa je videl, da ni nikogar doma in izbral lepo priložnost. Nekaj ukradene obleke je že razprodal, drugo pa je obdržal za sebe. Najlepšo obleko je oblekel, ko je šel na tombolo, kar pa mu je postalo usodno.

Skrivnost smrtne megle

Molk moža ob volanu je deloval nanj vznemirljivo. Spet je nanj prežala bogve kakšna nevarnost... Ne, ta neumna voznika skozi temno noč nima prav gotovo nobenega smisla.

»Na prvem ovinku ustavitel« je ukazal Devorny ostro. »In da boste vedeli: cev mojega samokresa je za las točno naravnana proti vaši glavi.«

»Vi ne boste streljali, sir,« se je nenadoma glasil trd odgovor. »S približno devdeset kilometrov hitrosti pelje moj avtomobil. Lahko si torej približno izračunate, kakšno bi bilo vaše truplo, če bi vozilo ostalo brez vodstva.«

Devorny se ni mogel zneiti v poplavi teh besed. Brez dvoma je imel mož prav, a samokres ni bil ta trenutek dosti več vreden kot kaka igračka.

»Sicer pa,« je nadaljeval mirno mož ob krmilu, »imate tudi nobenega razloga, da bi streljali name. Kar jaz delam, gre namreč samo vam v dobro.«

»Za koga me vendar imate?« je hotel vedeti Devorny.

»Za tistega, kar ste v resnici.«

Odgovor je bil več kot diplomatičen, toda iz prepričljivega zvoka je sklepal detektiv, da ga je šofer prav točno poznal.

»Vi mi hočete pomagati?« je vprašal.

»Da.«

»Kakšen smisel naj ima potem to brezumno vozarjenje sem pa tja?«

»Prav nobenega. Pridobil bi rad le čas, da bi premislil o tem, kako bi vam najbolj varno pomagal.«

»Zares lepo od vas,« je dejal Devorny in komaj pogoltnil porogljiv naglas. »Toda povejte, — vi vendar prav gotovo ni-

ste slučajno s svojim vozilom stali tam, kjer sem vas mogel jaz potrebovati?«

»Ne.«

»Vi ste me torej pričakovali. Kako pa ste vendar mogli vedeti, da bom jaz ravno v to smer bežal?«

»Tega nisem vedel. In jaz vas tudi nisem pričakoval. Mi smo celo mislili, da boste vi bežali vprav v nasprotno smer, — in tam sta bila dva izmed naših ljudi postavljena, da bi vam bila za skrajni slučaj v pomoč. Ta voz pa pripada vašemu »neznaneemu prijatelju« in prav njega, svojega gospodarja, pričakujem.«

In kljub temu ste me brez nadaljnega vzeli s seboj?« je zaklical Devorny presenečen.

»Le zato, ker sem vedel, da ravnam s tem točno po načrtu svojega gospodarja,« se je glasil zelo odločen odgovor.

Nekaj časa sta obadva molčala. Nato je šofer spet nadaljeval z razgovorom.

»Jaz imam sedaj nek načrt,« je dejal hladno. »Glavna stvar je, da vam preskrbimo nesporen alibi. To vendar razumete, kajne? Jaz vas bom torej na določenem ovinku pustil. Vi boste potem šli kakih 100 korakov naravnost naprej, dokler ne boste na desni strani našli neke gostilne. Tja boste vstopili in se zadržali najmanj poldrugo uro. Ura v gostilni zaostaja za tričetrt ure. Mi bomo po možnosti naredili, da bo šla ta ura med vašim poldrugournim bivanjem dvakrat hitreje kakor sicer. Če boste zapustili gostilno, bo torej ura kazala pravilni čas in mi bomo imeli celo vrsto prič, ki bodo izpovedale, da ste bili vi ob kritičnem času v imenovani gostilni. Ste vse razumeli?«

»Da, da, seveda,« je hitro odgovoril Devorny, čeprav je bil raztresen. Njegova roka je čisto po poklicni zvedavosti

drselo po predalih na stenah v notranjščini voza. Točno je zaznal pri tipanju dve predmeta: prvi je morala biti majčkena brizgalnica, drugi — mala stekleničica.

Avtomobil je nenadoma ustavil.

»Tako. Tu smo,« je pojasnil šofer. »Tukaj desno in naravnost, prosim. Pa ne pozabite ničesar. Ravnajte natančno tako, kakor sem vam bil ravnokar povedal.«

Devorny se je nerodno izklobacal iz vozila. Nerodno, ker je njegova desnica medtem z bliskovito naglico zdrsnila v žep in lam shranila svojo najdbo.

»Hvala. Zdravstvujte,« je dejal prijazno in krenil v označeno smer.

Nato se je točno držal tujčevih navodil. Tiho je sedel v kotu gostilnice, mešal neužitno črno kavo in napeto zasledoval tekmovalje med stensko uro in svojo zapestno uro. Zares! Tričetrturna razlika se je vidno zmanjševala!

Dolgo se je Devorny boril sam s seboj, preden se je odločil, da bi pogledal na dva majhna predmeta v svojem žepu. Previdno ju je končno vzel iz žepa v dlan. Aha! Eden je bil majhna brizgalnica, kakor jo rabijo morfinitisti. Kaj je morda tudi njegov »neznani prijatelj« užival ta strup? Na vsak način pa ta najdba ni povedala dosti... In druga? Stekleničica z zelenkasto-rumeno vsebino. Za vruga! Na njej je bil vendar bel listič z označbo trdke!

»Drogerija I. F. Buttom,« je Devorny zamišljeno bral. Nato pa so njegove oči obvisle na nekaj črkah, ki so bile izpisane spodaj z roko:

»Za mr. A. M.«

»A. M... A. M...«, je tuhtal detektiv. Kdo bi bil ta A. M.? Kaj se je sploh dalo dvomiti o tem, da bi bil to njegov »neznani prijatelj«, v čigar avtomobilu je odkril to stekleničico...

Vremensko poročilo »Slovenskega doma«

lišču, kjer bo imel z nami razgovor višji režiser
prof. Osip Šest.

Stadion sredi „belega severnega mesta“

„Kraj, ki naj bi Fincem veljal za vse čase kot največji simbol skupnosti“

Prilagojeno za olimpijske tekme v Helsinkih spajo tudi napisi, ki jih je treba narediti na raznih krajih, da se bodo udeleženci vedeli, kam obrniti. Slika kaže črkoslikarja, ki dela napis na vrata v poslopju, kjer bo opravljal svojo službo prirediteljski odbor.

Stadion v Helsinkih, kjer se bodo prihodnje leto odigrale mednarodne olimpijske tekme, je zgrajen v sredini finskega glavnega mesta. Misel, da bi se zgradil mogočen stadion, ki bi privabil tekmovalce iz vsega sveta, se je začela uresničevati že pred dvanajstimi leti. Prijatelji športa in helsinški mestni očetje so to vprašanje tudi kmalu začeli reševati. Ta stadion naj bi postal središče vsega finskega športa. Že meseca decembra je bil ustanovljen »stadionski sklad«. Glavno pereče vprašanje je bilo seveda spet denarno vprašanje. Treba je bilo dobiti neke denar in sicer ne ravno malo. Omenjeni sklad je dobil podporo od države, precej denarja pa se je v ta sklad steklo od posebnih stadionskih znakov, nekaj pa tudi iz drugih virov.

Kljub temu, da je zamisel tega stadiona razmeroma že precej stara, so stadion začeli graditi šele spomladi leta 1934. Leta 1938 pa je bilo brez dvoma najvažnejše v zgodovini graditve helsinškega stadiona. Po desetih letih dela, pri katerem so sodelovali vsi ljudski sloji na Finskem, so stadion izročili v uporabo »kot kraj, kjer se bodo odigrale velike narodne svečanosti in plemenite tekme, kraj, ki naj bi finskemu narodu veljal za vse čase kot največji simbol skupnosti, kakor je to povdaril predsednik finske republike v svojem pozdravnem govoru.

Prve tekme so bile na tem stadionu prirejene 12. julija lanskega leta. Od tedaj so tam neprestano domače in mednarodne športne tekme, pri katerih so bili doseženi rekordni rezultati. To je tudi dokaz, da so proge za tek v tem stadionu med najboljšimi na svetu.

Stadion je zgrajen iz belega betona in leži ob svojem ponosnem, 73 m visokem stolpu. Na tribunah naj bi, kakor so predpisovali načrti, našlo prostora do 30.000 ljudi, toda zgradili so ga tako, da bo na teh tribunah prostora še za dosti večje množice ljudi.

Častna tribuna in prostori pod njo

104 m dolga in 26 m široka častna tribuna je popolnoma pokrita, tanki stebri pa nosijo 7000 ton težko streho. Pod stopniščem tribune, na kateri je prostora za 6000 ljudi, so velike garderobe, prostora za bolničarje, kavarna za tekmovalce in funkcionarje, štirje prostori za vaje v boksanju, rokoborbi, dvigalju uteži in gimnastiki, poleg vsega tega pa še 63 m dolga proga, posuta s pepelom, ki jo v zimskem času uporabljajo atleti za vaje. To dolgo progo lahko porabijo tudi kot strelišče. V svojih prostranih prostorih združuje finški olimpijski stadion atlete, gimnaste, rokoborce, boksače, strelce in celo veslače, ter je v tem oziru morda eden najbolj originalnih, kar jih je dozdaj na svetu sploh bilo zgrajenih. Tudi nogo-

metni igralci se lahko vadijo na teh obširnih prostorih.

Da bi proga, ki je posuta s pepelom, kdaj ne izgubila svoje prožnosti, jo po vsakih tekmah prekrivajo s tanko plastjo ledu, po katerem se spet lahko vadijo desalci.

Hodniki za odpočitek

V II. nadstropju so urejeni hodniki za občinstvo, ki se mu tu nudi prilika, da se odpočije. Tu občinstvu ni treba več napenjati živcev. V tretjem nadstropju je 19. prostorov, ki služijo kot pisarne raznim športnim zvezam in večjim športnim društvom glavnega finskega mesta. Začasa tekem so ti prostori namenjeni časnikarjem ter jih za to tudi primerno preurede. Tu nameste telefonske celice in vse drugo, kar potrebujejo časnikarji, če hočejo hitro oddati poročila svojim časopisom. Časnikarji lahko tu delajo v največjem miru. Začasa olimpijskih tekem jim bodo tudi znatno olajšali telefoniko in brzojavno zvezo z njihovo domovino. V neposredni bližini je tudi poštni urad.

Sedem vzporednih tekalšč

Zgradbo, ki ima obliko terase in ki je postavljena na severni strani častne tribune, bodo po olimpijskih tekmah spremenili v športni muzej.

Okoli krašne travnate ravnice na stadionu je sedem vzporednih prog za tekače, posutih z zdrobljeno opeko, ki se je že pri prvi športni sezoni izredno dobro obnesla. Ravna proga do cilja leži v senci, tako da tekačev ne bo mučila sončna vročina. To je pomembno, ker je tudi v Helsinkih, čeprav leži to mesto tako visoko na severu, poleti včasih velika vročina. Neugodna bo ta senca morda za fotografe, ker ne bodo mogli posneti tako lepih slik, kakor bi jih sicer na soncu.

Nasproti častne tribune bo že konec letošnje poletne sezone zgrajena še druga tribuna, ki bo še precej večja kot prva. Visoka bo 24 m, globoka pa 45. Graditi jo so začeli že novembra meseca lani, zidane spodnje dele pa letos spomladi.

Za 20.000 ljudi manj prostora kot na ljubljanskem stadionu

Stadion bo imel 47.163 sedežev, od katerih jih bo 6.316 razvrstjenih za častne goste, športnike in časnikarje. Stojišče bo na tem stadionu 14.300. Vsega skupaj bo moglo biti istočasno na stadionu 61.463 gledalcev. Na njem bo torej približno za 10.000 ljudi manj prostora kot na ljubljanskem stadionu. Ti gledalci bodo mogli do vseh podrobnosti spremljati razne tekme, ki se bodo odigrale na stadionu, in tudi na tekalščih ob notranjem robu stadiona, kajti prva stopnica tribune je pomaknjena čisto blizu tekalšču. Nekateri tekači pravijo, da celo preblizu.

Za zbirališče tekmovalcev bo služil daljši prostor, kjer je zdaj proga za trening. Tu bodo tudi tedaj, ko jih bodo poklicali na start. S tega dneva.

Zadnjič so v Tokiju priredili »plavalni dan«. Pri tej priliki so bile tudi tekme med vojniki v popolni vojaški opreči, kakor kaže gornja slika.

Bivši angleški zunanji minister lord Eden, ki si je pred kratkim oblekel vojaško uniformo in stopil prostovoljno v vojsko kot pehotni major.

proectora vodi podzemski hodnik, tako da ne bo nepotrebnege tekanja čez Stadionski prostor in čez proge za tek.

Na stadionu mora vladati mir

Začasa olimpijskih tekem bodo prireditelji po možnosti ustregli v vsakem pogledu željam tekmovalcev. Sele potem pride na vrsto občinstvo. Tako ne bodo uporabljali navadnih zvočnikov, ker mora na stadionu vladati mir, da bi se tekmovalci pred vsako tekmo lahko primerno koncentrirali. Gledalci bodo videli izid tekem napisan vselej sproti na električnih tablah. Da se tekme ne bi neprestano prekinjale zaradi delitve nagrad, je prirediteljski odbor sklenil, da bodo nagrade za tekme, ki so bile odigrane zunaj stadiona, razdeljene pred začetkom vsakodnevnega sporeda, ali na koncu. Razen velike električne table, na kateri bodo prikazovali izid tekmovalstva, bo na severnem koncu stadiona tudi velika električna ura, ki bo kazala tudi sekunde in ki bo začela »iti« v trenutku, ko poče na startu strel. Tako bodo gledalci sami lahko zasledovali hitrost posameznih tekačev. Na južnem koncu stadiona pa bo 16 kabin za radijske napovedovalce iz raznih držav.

Prireditelji teh tekem so pomislili tudi na to, kako bi preprečili preveliko utrujenost tekmovalcev začasa njihovega tekmovalstva. Pri prejšnjih olimpijskih tekmah v Berlinu je na primer tekmovaljevanje v skakanju s palico trajalo neprenehoma 14 ur. Zato so zdaj sklenili, da bo to tekmovaljevanje prihodnje leto v Helsinkih razdeljeno na dva dneva.

Koliko je stadion stal

Koliko je stala graditev stadiona, bi utegnil kdo vprašati. Gotovo je, da ne malo. Do konca lanskega leta so stala dela pri graditvi tega stadiona že nad sedemdeset milijonov dinarjev, za razna tekalšča pa so porabili nad pet milijonov din. Preračunska vsota za novo tribuno, ki jo zdaj grade, znaša približno 11 milijonov din. Finska država je dozdaj odobrila za stadion približno 13 milijonov dinarjev, stadionske znamenke so prinesle 5,5 milijonov, raznih darov pa je bilo za približno pol milijona.

Ponosni stolp ob tem stadionu, s katerega ima človek sijajen razgled daleč naokoli tja do morja, so izročili javni uporabi 20. junija lanskega leta. Na stolpu je bilo dozdaj kakih 140.000 ljudi. Lahko omenimo še to, da so dohodki od tega stolpa v glavnem pokrili vse letne stroške za vzdrževanje stadiona. Samo na dan 29. maja letos je bilo na tem sijajnem stolpu 1813 ljudi.

Ječar: »Številka 26, pojdite z menoj, vaša žena je prišla.«

Ječar: »Maja žena, katera pa?«

Ječar: »Vaša žena, sem dejal, mar me ne razumete?«

Ječar: »Razumem. Toda, katera žena, jaz sem namreč zaprt radi dvoženstva.«

Stularjeva: »Kako pa gre možu v novi službi v pivovarni?«

Sitarjeva: »Dostoj še ni bil zmožen, da bi mi bil povedal.«

V 39 letih je napisala skoro 73.000 pisem

Pisanje je huda reč in težko se človek odloči, da prime za pero in napiše nekaj vrstic. Nekateri so v pisanju pravi vzgled vzorne lenobe in jih ne pripravi zlepa do tega, da bi zavili pero. Sovražijo ga tako, kakor da bi bila ta stvar njihov najhujši sovražnik. Se pa dobijo tudi takšni, ki čutijo do pisanja neko posebno veselje in kar naprej pišejo, dokler je v steklenici še kaj črnila. Ena takih »pisarniških gorečnic« je neka Angležinja, žena angleškega zdravnika dr. Ambroseja. Misel na močitev in moza ji ni bila sicer zoperna, vendar pa je le težko zapustila starše, brate in sestre. Ko se je omožila, je sklenila, da bo vsak dan pisala pismo svojim sestram in ostalim svojcem, in je svojo obljubo tudi držala vse do danes. Zdaj je stara 68 let in je poročena že 39 let. Ta čas je napisala 72.980 pisem, katerih vsako obsega najmanj po tri strani. Skupno število besed teh pisem znaša 14.596.000 besed in da je ta pisma napisala, je porabila 1.014 običajnih steklenic črnile. Poština za ta pisma pa znaša kar lepo vsoto in marsikatera nevesta bi bila zadovoljna, če bi imela tako lepo doto. Porabila je namreč za okrog 106.000 dinarjev znamk. Izjavila je tudi, da noben dan ne napiše manj, kakor pet pisem, včasih pa tudi po dvajset. Pravi, da je ta strast pisanja njeni rodbini že prirojena in da ni bila nič boljša tudi njena mati, ki je napisala vsak dan »vsaj« po dvanajst pisem. Kaj ne, če ima človek dovolj denarja, mu je marsikaj »prirojen« in če bi ta gospa morala namesto za pisma skrbeti za otroke ali pa morda celo sama služiti kruh sebi in svojim otrokom, bi najbrž ne pisala toliko.

Nek Avstralčan je tako zdresiral svojega malega ponyja, da se zna tudi boksati s svojim gospodarjem

Radio

Programi Radio Ljubljana

Cetrtek, 24. avgusta: 12 Eksotične glasbene slike (plošče) — 12.45 Poročila — 13. Napovedi — 13.20 Opoldanski koncert Radijskega orkestra — 14. Napovedi — 19. Napovedi, poročila — 19.30 Deset minut zabave — 19.40 Nac. ura: Predavanje ministrstva za ljudsko tel. vzgojo — 20. Joh. Strauss: Četorka iz opere Notoir (plošče) — 20.10 Slovensčina za Slovence (g. dr. Rudolf Kolarič) — 20.30 Klavirski koncert, g. Maks Benarj — 21.15 Reproduktrani sinfončni koncert Dvorakovič del — 22. Napovedi, poročila — 22.15 Ura plesne glasbe (Radijski orkester).

Petek, 25. avgusta: 12 Slovenska pesem (plošče) — 12.45 Poročila — 13. Napovedi — 13.20 Opoldanski koncert Radijskega orkestra — 14. Napovedi — 19. Napovedi, poročila — 19.30 Zanimivosti — 19.40 Nac. ura — 20. Smetana: Libuša, uvertura (plošče) — 20.10 Zenska ura: Ali naj gre dekle v gospodinjstvo kolo (g. dr. Ljiljana Blatnik) — 20.30 Violinski koncert, g. Uroš Prevorsek, pri klavirju g. prof. M. Lipovšek — 21.15 Koncert Radijskega orkestra — 22. Napovedi, poročila — 22.30 Angleške plošče.

Sobota, 26. avgusta: 12 V pisanem venčku lahki napavi, po vaših domovih vesel odmevi — 12.45 Poročila — 13. Napovedi — 13.20 V pisanem venčku lahki napavi, po vaših domovih vesel odmevi — 14. Napovedi — 17. Otroški ura. a) Selma Lagerlöf: Kako je Nils Holgerson popotoval z divjimi gosmi. — Povest v nadaljevanjih. b) Novi doživljaji Mikie in Mikija (glasnice Nar gledališča) — 19.50 Pregled sporeda — 18. Za delopust, igra Radijski orkester — 18.40 Strah in bojazen (g. dr. Emil Brovat) — 19. Nac. ura, poročila — 19.40 Nac. ura — 20. O zunanji politiki (g. rednik dr. Alojzij Kuhar) — 20.30 Slike iz življenja... Besedilo pripravila Silva Danilova, sodeluje Ruski sekstet, Jožek in Jožek in slani rad. igr. družine — 22. Napovedi, poročila — 22.15 Za vesel konec, igra Radijski orkester.

Lojze Pajtlar:

BEG IZ TUJSKE LEGIJE

Uvidel sem brž, da bi bilo nadaljnje beganje nemogoče, brez smisla, saj mi je pošel ves denar in sem bil brez vsega, kar je potrebno za tako pot.

Bil sem brez hrane, brez orožja in oprave, nisem poznal pokrajine, poleg pa tega sem bil v vedni nevarnosti pred domačini, pred orožniki, francoskimi in arabskimi.

Sklep iz vsega tega je bil kratek in nagel: sam se bom vrnil in priglasil pri komandi. Mislim, da bo kazen manjša, kakor pa če bi me prignali tja ujetega in uklenjenega.

Moj beg iz Legije je bil končan z žalostno vrnitvijo v Legijo.

Vzdignil sem se torej. Udal sem se v vojo, ter stopal proti vojašnici.

Nekaj domačinov in legionarjev, ki sem jih srečal na poti, so me vsega raztrganega začudeno gledali, ustavili me pa nihče ni. Nemoteno sem prišel do stražnice v vojašnici in se udal na milost in nemilost.

Službojuči podčastnik me je dal odpeljati v celico in je obvestil o moji vrnitvi komandanta.

V celici sem imel na pretek časa, da sem premišljal, kaj bo zdaj z menoj. Ve-

del sem, da Legija samo v nečem ne pozna šale: v disciplini.

Najhujši prestopok proti vojaški disciplini pa je povedo beg...

Moje sanje v celici torej niso mogle biti preveč rožnate.

Opoldne so mi prinesli jedi, zvečer ravnotako. Poleg tega sem dobil tudi oedejo. Obleke pa mi niso dali druge. Moral sem ostati v listi, katero sem nosil na begu. Ta pa je bila stara in raztrgana.

Bilo je sicer prepovedano pogovarjati se s stražo, ki je nosila hrano, toda zvečer je imel službo eden od Poljakov, znanec. Pomežiknil sem mu in mu šepnil:

»Kdaj pridem pred komandanta?«

Poljak se je previdno ozrl okoli, kakor da mi bo povedal veliko skrivnost, potem pa je oprezno zašepetal:

»Ne vem.«

Spraševal sem ga naprej:

»Kdaj me bodo pa zaelišali?«

Spet je z enakom previdnostjo odgovoril:

»Ne vem.«

Postajal sem norvozen in glasnejši:

»Pa kaj pravijo vsaj starine v Legiji?«

Odgovor se je glasil spet:

»Ne vem.«

Potem je Poljak moral iti. Od njega nisem veliko zvedel, kakor prica ta najin skrivnostni pogovor.

Pustili so me v negotovosti ves prvi dan, ki je bil neskočno dolg, kolikor ga nisem prespal, in veo noč. Tudi drugo jutro nisem zvedel ničesar.

Vdal sem se v to, da me bodo pacali dolgo, toda proti poldnevu so se vrata nenadno odprla. Prišla je pome straža pod vodstvom dežurnega podčastnika. Odvedli so me k zaelišanju.

Ni mi bilo prav lahko pri srcu, ko sem med stražo dveh vojakov z nasajenima bajonetoma etopal po svetlih hodnikih proti poveljnikovim pisarni.

Legionarji, ki so nas srečavali, so me pomilovalno gledali ter se prezirljivo, nekateri usmisljeno nasmihali in mrmrali:

»Dete!«

Komandant je bil star vojak, o katerem sem slišal, da je sicer strog, vendar pa pravičen. Bil je majhne in okate postave, ostrih prodirnih oči, po sencih pa že malo siv. Pogledal me je in me nekaj časa opazoval, nato pa ukazal spremeljvalcem, naj me počakata pred vrati.

Ko sva bila sama, me je nekaj časa gledal s svojimi sivimi očmi, ki so bodle vame, kakor da mi hočejo izbežati iz duše vse resnico. Za trenutek se mi je zdelo, da se mu smilim...

Potem je reško vprašal:

»Znaš francosko?«

Bil sem čisto majhen pred njim in sem samo odkimal.

Dal je poklicati v sobo legionarja Rusa, ki je znal tudi erbesko. Ta je bil pri zaelišanju za tolmača.

Ko sem stal pred poveljnikom, sem sklenil, da bom govoril vse po pravici. Čemu bi kaj prikrival. Nisem bil za Legijo, zato sem hotel pobegniti. Kaj se mi je moglo zaradi tega tako hudega zgoditi?

Poveljnik je spraševal, Rus je prevajal.

»Zakaj si pobegnil?«

»Nisem mogel vzdržati.«

»Kaj nisi vedel, kaj je Legija in legionarsko življenje?«

»Sem in nisem...«

»Kaj se to pravi?«

»Vedel sem samo tisto, kar naj bi bilo v Legiji lepo... Drugače nič.«

»Kje si to zvedel?«

»Iz knjig, iz kina...«

Nasmehnil se je prezirljivo in zdi se mi, da je zamrmral nekaj, kar ni bilo laiskavo zame. Potem je nadaljeval:

»In tu si se seveda razočaral?«

»Da.«

»In potem?«

»Potem sem sklenil pobegniti. Kda bi prenašal tako življenje. Hotel sem domov...«

Zdaj je poveljnik zrasel:

»Ali veš, kaj si podpisal?«

Bilo me je sram in sem molčal. Nenadno sem se zavedel, da nisem ravnal moško. Sklonil sem glavo in rdečica mi je šinila v obraz.

Kapitan je spraševal neizprosnost:

»Veš, kaj si podpisal?«

Moral sem odgovoriti in sem dejal tiho:

»Vem...«

»Kaj?«

»Da bom... legionar... vojak pet let...«

»Veš, kaj se to pravi?«

Zdaj sem ga pogledal naravnost in dejal glasno:

»Zdaj vem!«

Toda spraševanja ni bilo konec. Poveljnik mi je velel:

»Pripoveduj dalje!«

Pripovedoval sem, kako sva se z Rih-terjem dogovorila, kako sva ušla iz vojašnice, kako sva se izgubila, kako sva se srečala z Arabci, kako sva se ločila, kako sem blodil sam in se nazadnje znašel po blodnjah in trpljenju spet pred Saido.

Kapitan me je poslušal pozorno. Zdaj pa zdaj se je napol nasmehnil tja v brke. Njegov obraz se mi je začel zdeti prijaz-zen, skoraj bi bil verjel, da mi je mož natihem postal naklonjen, ko je videl, da se nič ne zgovarjam in nič ne tajim in ne olepšujem.

Nekje med pripovedovanjem me je ustavil:

»Hm, teden dni. To je dolgo, skoraj neverjetno. In praviš, da te ni nihče ujel, nihče videl?«

»Nič. Drugače bi me menda prej imeli tu...«

»Ker si se znal tako dobro skrivati pred Arabci, bi zaslužil manjšo kazeno...«